

ЗАТВЕРДЖЕНО
рішенням міської ради
від ____ №____
Секретар ради Л.А.ПОСТОЛЮК
_____

**СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ
МАЛОВІСКІВСЬКОЇ МІСЬКОЇ
ОБ'ЄДНANOЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ
КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

на 2017-2025 роки

ЗМІСТ

Розділ I Методологія

Розділ II Діагностика

- Суспільство
- Освіта
- Інфраструктура
- Економічна активність і структура економіки
- Культура, рекреація, туризм
- Якість життя
- Місцева влада громади
- Аналіз SWOT
- РАДАР

Розділ III Контекст стратегічних документів

- Документи Європейського Союзу: Європа 2020, Угода про Асоціацію між ЄС і Україною,
- Вітчизняні документи: Стратегія сталого розвитку «Україна-2020», Стратегія розвитку Кіровоградської області.

Розділ IV Бачення, місія, стратегічні та операційні цілі громади

Розділ V План дій

Розділ VI Доступні джерела фінансування проектів

- зарубіжні джерела
- вітчизняні джерела

Розділ VII Евалюація і Моніторинг

РОЗДІЛ І МЕТОДОЛОГІЯ

Стратегія розвитку Маловисківської міської об'єднаної територіальної громади є ключовим документом, прийнятим владою громади та визначає довгострокову політику суспільно-економічного розвитку. Створення нових об'єднаних громад, які функціонують на нових законодавчих та фінансових принципах, вимагає від їхніх органів влади визначення головних пріоритетних сфер, пояснення мешканцям куди спільно ми прямуємо у розвитку та якими методами маємо намір це досягнути.

Стратегія повинна відповідати трьом головним принципам:

По-перше, комплекс запланованих у Стратегії заходів повинен об'єднувати територіальну громаду – у тому числі представників громадських організацій, підприємців, працівників бюджетної сфери (шкіл, установ культури, закладів охорони здоров'я), які брали участь у її розробці.

По-друге, Стратегія забезпечує цілісність із стратегічними документами Європейського Союзу, вітчизняними (загальнодержавними) і регіональними.

По-третє, факт наявності Стратегії розвитку, що визначає головні сфери розвитку і ключові стратегічні та операційні цілі, є умовою при поданні грантових заявок на допоміжні кошти, як закордонні, так і вітчизняні.

Документ Стратегії складається з діагностико-аналітичної частини та розділів, присвячених розвитку.

У частині діагностики ми зосереджуємося на нинішній ситуації у громаді, аналізуючи ключові сфери її функціонування, такі як: суспільство, освіта, інфраструктура, економічна активність і структура економіки, культура, рекреація, туризм, якість життя, виконавчі органи громади. Розробляючи діагностичну частину, автори Стратегії аналізували як кількісні (статистичні) дані, що містяться у паспорті громади, так і інформацію зі спеціально підготовленої для розробки Стратегії анкети, завдяки якій були отримані деталізовані якісні дані.

Підсумуванням частини діагностики є використання загальновідомої і високо оцінюваної при розробці Стратегії методики стратегічного аналізу SWOT. Аналіз стосується визначення сильних і слабких сторін сьогоденного функціонування громади та демонстрування зовнішніх можливостей і загроз, що стоять або можуть постати у майбутньому перед територіальною громадою.

Ключовою є частина Стратегії, що присвячена майбутньому та розвитку, містить бачення і місію громади, сфери розвитку та стратегічні і операційні цілі. План дій містить форми, методи і ресурси, за допомогою яких громада прагне досягнути амбіційні, але реальні та конкретні цілі. Про необхідність застосування критеріїв вимірювання у документі нагадують показники.

Доповненням до ключових частин є співставлення з іншими стратегічними документами та вказання доступних джерел фінансування для описаних пріоритетів, а також - опис моніторингу реалізації і оцінки стратегії.

Стратегія, що мало ключовий характер для її авторів, була підготовлена партиципаційним чином. Мешканці - головний бенефіціар стратегії, є співавторами Стратегії. Основою розробки документу були зустрічі з мешканцями, що проводились згідно з принципами суспільної партиципації, з використанням методики РАДАР. Під час тренінгів учасники громадських слухань заявляли про головні проблеми, що існують у громаді, а потім шляхом демократичного голосування, здійснювали їх пріоритетизацію. Предметом зустрічей було також представлення пропозиції конкретних ініціатив і заходів, які органи самоврядування громади повинні реалізувати. У зустрічах брали участь представники громадськості - місцеві активісти, підприємці (у тому числі місцеві фермери), працівники бюджетних установ та інші мешканці. Неоціненним був вклад службовців місцевого самоврядування, багато з цінних рекомендацій і конкретних пропозицій яких знайшли своє відображення у даному документі. Після розробки первинної версії документу, він був ще раз проконсультований з представниками громади.

Для якості документу та роботи над його змістом велике значення мав також приїзд до Польщі голови об'єднаної громади у рамках навчального візиту. Зустрічі з експертами та представниками польських органів самоврядування були для представників українських органів самоврядування вагомим джерелом отримання корисної інформації та досвіду. Голова об'єднаної громади мав нагоду ознайомитись як польські органи самоврядування реалізують на практиці цілі, вказані у власних стратегіях розвитку.

Документ Стратегії був створений як елемент реалізації проекту "Українська Адміністрація Майбутнього" Фондації Менеджерських Ініціатив за фінансової підтримки Фонду Міжнародної Солідарності у рамках Програми Підтримки Демократії, реалізованої Міністерством Закордонних Справ Республіки Польща і Канади.

РОЗДІЛ II ДІАГНОСТИКА

ЧАСТИНА I

ВСТУП І МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ

Дана діагностика була підготовлена у рамках проекту "Українська адміністрація майбутнього", що співфінансується у рамках Польсько- Канадської Програми Підтримки Демократії.

Підготовка документу відбувалась з використанням:

- діагностики зібраних даних, проведеної на основі аналізу паспорта громади,
- матеріалів з анкет, розроблених консультантами Фундації Менеджерських Ініціатив,
- інформації, отриманої під час розмов експертів ФМІ з представниками Офісу Реформ,
- інформації, отриманої в процесі зустрічей експертів з керівництвом та працівниками виконавчих органів об'єднаної громади,
- думок і пропозицій мешканців, що висловлювались під час відкритих зустрічей з жителями, які проводились інтерактивним методом РАДАР.

Методологічні основи ґрунтувались на співставленні аналітичних матеріалів, викладених у паспорті громади і анкетах, з інформацією, отриманою в процесі зустрічей з мешканцями і службовцями самоврядування.

У рамках зустрічей експертів із службовцями місцевого самоврядування громади ми застосовували методику стратегічного аналізу, зокрема аналіз SWOT, що описаний в дальшій частині діагностики. Крім того, був розроблений прогноз майбутнього, що становитиме фундамент пріоритетів і напрямків для розвитку.

Для зустрічей з мешканцями, як оптимальна формула була вибрана методика РАДАР. Вона полягає на безпосередньому висловлюванні мешканцями головних проблем, що існують у громаді. Пізніше, вказані проблеми були піддані процесу пріоритетизації шляхом демократичного голосування. Наступним елементом стало опрацювання інструментів, що служитимуть вирішенню проблем. Дані інструменти будуть відображені у документі Стратегії розвитку.

У зустрічі брали участь активні мешканці, зокрема, - представники місцевих громадських організацій, закладів культури, соціального захисту, охорони здоров'я та вчителі.

ЧАСТИНА II

АНАЛІЗ ЗІБРАНИХ ДАНИХ І РЕЗУЛЬТАТИ АНКЕТ

Мала Виска – районний центр у Кіровоградській області, центр міської об'єднаної територіальної громади. Місто розташоване на річці Мала Вись, притоці Великої Висі, в басейні Південного Бугу. Назва походить від назви річки (Вись у перекладі з давньослов'янського означає вода). Місто засноване у 1752 році.

Територія, на якій розміщене сучасне місто, була заселена в глибоку давнину (20 - 40 тисяч років до н.е.). На території громади збереглися також захоронення у вигляді курганів. Деяким з них по 5 тисяч років. Багато курганів залишили скіфи.

З XVI до початку XVIII ст. на території нинішньої Маловисківської громади запорізькі козаки розміщували свої зимівники. Вздовж Малої Висі проходив торговий шлях, що увійшов в історію як Шпаків. Шпаковим шляхом йшли товари в Україну, Росію, Литву. Інтенсивність руху вздовж Висі була досить великою.

Територія Маловисківської громади розташована на Придніпровській височині. Поверхня - підвищена полого-хвиляста лісова рівнина, розчленована ярами. Частина Лісостепової зони України. Клімат помірно-континентальний, недостатньо вологий.

Суспільство (демографічна ситуація, ринок праці, суспільна активність мешканців)

Чисельність населення Маловисківської міської об'єднаної територіальної громади станом на 1 січня 2015 року складала 14116 осіб.

Кількість населення у поділі на населені пункти:

м. Мала Виска – 10975 чол.

с. Краснопілка – 249 чол.

с-ще Вишневе – 206 чол.

с-ще Заповідне – 132 чол.

с. Паліївка – 1034 чол.

с. Веселе – 36 чол.

с. Первомайське – 228 чол.

с. Олександрівка – 606 чол.

с. Новомиколаївка – 14 чол.

с. Тарасівка – 24 чол.

Ринок праці.

Трудові ресурси Маловисківської громади розподіляються наступним чином:

- зайняті в публічному виробництві (на державних та кооперативних підприємствах і в організаціях) – 3 189 чол.

- зайняті в домашньому та особистому підсобному сільському господарстві та індивідуальною трудовою діяльністю - 2 350 чол.

Кількість безробітних становить 3201 особа.

Частка працездатного населення, що зайнята матеріальним виробництвом – 2 794 чол., зайняті нематеріальним виробництвом – 2 745 осіб.

Суспільна активність.

На території громади зареєстровані та діють 15 громадських організацій, 3 благодійні організації.

Освіта (дошкільні заклади, школи)

Дитсадки.

На території громади функціонують 2 дошкільних навчальних заклади:

- Маловисківський ДНЗ «Ромашка» (195 вихованців; 14 педагогічних працівників);
- Маловисківський ДНЗ «Чебурашка» (180 вихованців; 13 педагогічних працівників);

Школи.

У Маловисківській громаді 3 загальноосвітніх навчальних закладів I-III ступеня та 2 навчально – виховних комплекси:

- Маловисківська гімназія (202 учня; 25 педагогічних працівників);
- Маловисківська ЗОШ № 3 (589 учнів; 25 педагогічних працівників);
- Маловисківська ЗОШ № 4 (279 учнів; 19 педагогічних працівників);
- Паліївський НВК I-II ступенів - ДНЗ (Паліївська ЗОШ (66 учнів; 21 педагогічних працівників); Паліївський ДНЗ «Колобок» (25 вихованців; 2 педагогічних працівники);
- Олександрівський НВК I-II ступенів - ДНЗ (Олександрівська ЗОШ (54 учня; 15 педагогічних працівників), Олександрівський ДНЗ «Колосок» (30 вихованців; 2

педагогічних працівники);

Загалом, за функціональною структурою та формальними вимогами, приміщення навчальних закладів відповідають технічним вимогам, але потребують поточного ремонту та часткової модернізації. Усі школи мають внутрішні санвузли, спортивні майданчики.

У Маловисківській гімназії відсутні спортивний та актові зали, харчоблок. Будівля введена в експлуатацію в 1910 році.

Будівля Маловисківської ЗОШ № 3 побудована у 1980 році за типовим проектом. У 2016 році проведено ремонтні роботи - заміна покрівлі, заміна вікон та дверей, утеплення фасадів.

На даний час існує потреба капітального ремонту та облаштування актової зали на 360 місць, ремонту приміщення спортивного залу, заміни лінолеуму в коридорах. Дана школа є опорною, на її базі можливе створення навчального об'єднання «Школа I-III ступенів-гімназія» шляхом об'єднання Маловисківської ЗОШ № 3 та Маловисківської гімназії.

Маловисківська ЗОШ № 4 I-III ступенів (введено в експлуатацію в 1963 році) розрахована на 400 місць. Потребує заміни вікон, дверей, відновлення волейбольного майданчику.

Олександрівський НВК I-II ступенів - ДНЗ (приміщення ЗШ) (1978 рік введення в експлуатацію) має потужність на 192 місць, фактична кількість учнів - 54.

Паліївський НВК I-II ступенів - ДНЗ (приміщення ЗШ) (введено в експлуатацію в 1976 році) має потужність на 320 місць, фактична кількість учнів - 66. Необхідні проведення робіт з облаштування спортмайданчику.

Станом на 01.01.2016 року на території громади функціонує достатня кількість спортивних споруд для роботи із школярами та молоддю, які підтримуються в належному стані, але спортивно-матеріальна база загальноосвітніх навчальних закладів потребує значного фінансування.

На території дошкільних навчальних закладів розміщені дитячі майданчики, які потребують поточного та капітального ремонту. Приміщення ДНЗ «Чебурашка» потребує утеплення та заміни обладнання харчоблоку.

На даний час навчальні заклади громади укомплектовані педагогічними кадрами на 98%. Існують вакансії вчителів хімії, біології, іноземної мови. Із 137 вчителів, які працюють у школах громади, 25 пенсійного віку.

Інфраструктура (дороги, громадський транспорт, житлові ресурси)

Дороги.

Інфраструктура автомобільних доріг громади виглядає наступним чином:

Протяжність на території міської ради - 83, 994 км

м. Мала Виска – 94 доріг (19,2 км – асфальтобетон, 49,8 – біле шосе, 5.0 – бруківка, 11.0 – ґрунт)

с-ще Вишневе – 6 км. доріг, 2,6 км - асфальт

с-ще Заповідне – 7 км доріг, 3, 095км асфальт

с. Краснопілка – 12км. доріг, 9,2км асфальт

Паліївська громада – 12,0 км (3,0 – асфальтобетон, 2.5 – бруківка, 4.0 – біле шосе, 2,5 – ґрунт)

Олександрівська громада -14,5 км доріг (2,4 – асфальтобетон, 8,0 – біле шосе, 4,1 – ґрунт)

Первомайська громада – 11,5 км (4.0 – бруківка, 6,5 – біле шосе, 1,0 – асфальтобетон)

Стан доріг в цілому задовільний, але значна частина потребує поточного ремонту.

Крім того, через Малу Виску проходить міжобласна автомобільна дорога Т 2401 (Городище—Устинівка). Неподалік від міста проходить міжнародна автотраса Е 50, що робить зручним транспортне сполучення з Кропивницьким, Уманню та іншими важливими населеними пунктами.

Громадський транспорт.

Частота курсування: Паліївка - Мала Виска: 2 рази на день; Паліївка – Кропивницький: 2 рази на день; Первомайське – Мала Виска - Кропивницький: 2рази на тиждень; через м. Мала Виска та с. Олександрівка щоденно проходить близько 50 рейсів автотранспорту.

У місті працюють таксі численних приватних перевізників. Міський громадський транспорт відсутній.

Житлові ресурси.

У Малій Висці переважає приватна забудова, загальна кількість дворів з приватними присадибними господарствами — 4494. Із 37 міських багатоквартирних будинків. Близько третини розташовані у мікрорайоні «Вись». Загальна кількість квартир у Малій Висці — 874.

Послуги з утримання багатоквартирних будинків та прибудинкових територій населенню надає Комунальне підприємство «Мала Виска житлово-експлуатаційна діляниця».

Житловий фонд сільських населених пунктів – 955 дворів з приватними присадибними господарствами.

Водопостачання і каналізація.

Протяжність водопровідних мереж в громаді складає близько 60 км. Технічний стан водопроводу та каналізації вимагає значних фінансових вкладень, модернізації та ремонту.

Економічна активність і структура економіки (сільське господарство, підприємства, інституції оточення бізнесу)

Сільське господарство.

На території м. Мала Виска діють: 16 фермерських господарств, що обробляють 553,05 га земельної площі; 11 розпайованих ФГ обробляють 393, 15 га землі, в обробітку 10 сільськогосподарських підприємств 6077,50 га.

На території Олександрівки - 11 фермерських господарств, ПТУ №16 та 100 одноосібників обробляють 3583,20 га землі.

На території Паліївки - 8 фермерських господарств обробляють 2656,25 га землі, одноосібники – 125,77 га.

На території Первомайського - 2 ТОВ та 19 фермерських господарств обробляють 2233, 47 га землі.

Основу економіки формують підприємства аграрного сектору: сільськогосподарські підприємства та підприємства переробної галузі, а також обслуговуючі організації.

Підприємства у громаді.

Підприємства спеціалізуються в основному на виробництві та переробці сільськогосподарської продукції:

ТДВ Маловисківське хлібоприймальне підприємство,

ПП «Хлібний дар», підприємство «Харчовик»,

«Хлібокомбінат» Маловисківської райспоживспілки та інші.

В галузевій структурі сільського господарства рослинництво становить 92%, тваринництво – 8 %. Торгівельні послуги надають 143 функціонуючих торгових точок, працюють 16 об'єктів громадського харчування та 30 закладів побутового обслуговування.

На території Маловисківської громади також є недіючі підприємства:

ДП «Маловисківський спиртовий завод»

ВАТ «Маловисківський цукровий завод»

ЗАТ «Маловисківський молочний комбінат»

У місті активно розвивається приватне підприємництво. Діє міський ринок, кілька продуктових супермаркетів та декілька десятків спеціалізованих магазинів.

У громаді відсутні інституції оточення бізнесу.

Культура (інституції, проведення вільного часу, туристичний потенціал)

Характеристика закладів культури.

- Олександрівський сільський будинок культури - знаходиться в задовільному стані, внутрішній санвузол відсутній, техзабезпечення відсутнє.
- Олександрівська сільська бібліотека - знаходиться в приміщенні колишньої сільської ради, санвузол відсутній, техзабезпечення відсутнє.
- Первомайський сільський клуб - знаходиться в незадовільному стані, санвузол відсутній, техзабезпечення відсутнє.
- Первомайська сільська бібліотека - знаходиться в приміщенні поштового зв'язку, санвузол відсутній, техзабезпечення відсутнє.
- Паліївський сільський будинок культури. У приміщенні частково проводились ремонтні роботи. Потребує капітального ремонту глядацької зали та встановлення опалювальної системи. Санвузол відсутній. В 2014 році було подаровано музичну апаратуру.
- Паліївська сільська бібліотека - знаходиться в задовільному стані. Потребує встановлення опалювальної системи. Санвузол відсутній. Забезпечено комп'ютером.
- Краснопільський сільський клуб - потребує капітального ремонту та заміни опалювальної системи. Санвузол та технічні засоби відсутні.
- Краснопільська сільська бібліотека - знаходиться в приміщенні сільського клубу. Санвузол та технічні засоби відсутні.

- Вишневський сільський клуб - потребує капітального ремонту та заміни опалювальної системи. Санвузол та технічні засоби відсутні.
- Маловисківська районна центральна бібліотека - в задовільному стані. Потребує ремонту покрівлі. Забезпечені комплектом комп'ютерної техніки. Внутрішній санвузол відсутній.
- Маловисківський районний Будинок культури - в задовільному стані, має малу та велику (800 місць) кіноконцертні зали, танцювальну залу, внутрішній санвузол. Існує потреба поповнення матеріально-технічного забезпечення та залучення фахових спеціалістів.
- Музей історії Маловисківського району - розміщений в районному Будинку культури, ведуться ремонтні роботи та поповнення музейного фонду.
- Маловисківська школа мистецтв, де навчається 257 дітей, приміщення в задовільному стані, має внутрішній санвузол. Потребує поповнення музичними інструментами.

Проведення вільного часу.

У Маловисківській громаді доступні наступні форми проведення вільного часу:

- участь у проведенні місцевих свят, заходів;
- заняття в художній самодіяльності;
- відпочинок в міському парку, що знаходиться у центрі міста;
- відвідування концертів у закладах культури (будинки культури, школа мистецтв, районний краєзнавчий музей);
- участь у спортивних змаганнях на міському стадіоні «Колос»;
- відпочинок на природі;

Туристичний потенціал.

На території громади знаходяться пам'ятки природи місцевого значення які знаходяться під державним захистом:

- «Заплава Малої Висі» - орнітологічний заказник місцевого значення у с. Краснопілка (2,0 га);
- «Бірзуловські горби» - комплексна пам'ятка природи місцевого значення, у с-ще Заповідне (1,7 га,);
- «Краснопільська балка» - ландшафтний заказник біля с.Краснопілка (50 га).

Якість життя (навколишнє середовище, охорона здоров'я, соціальний захист)

Навколишнє середовище.

Територія громади знаходиться у зоні підвищеного радіологічного впливу (близькість підприємства Новоколятинівська шахта ДП «Схід ГЗК») - видобування уранової руди. Охорона повітряного басейну території лишається ключовою проблемою Маловисківської громади.

Водойми знаходяться здебільшого в незадовільному санітарно-екологічному стані, місцями засмічені, зарослі водоростями, заболочені. Технічний стан практично всіх каналізаційних очисних споруд потребує їх модернізації або реконструкції.

Утилізація відходів.

Вивіз сміття з міста здійснюється на полігон твердих побутових відходів, яке розташовано на відстані 4 км від м. Мала Виска. Джерелами локального забруднення є несанкціоновані сміттєзвалища.

Охорона здоров'я.

Заклади охорони здоров'я, що обслуговують Маловисківську міську об'єднану територіальну громаду:

- Маловисківська районна лікарня на 210 ліжок з поліклінічним відділенням. Приміщення у задовільному стані, але має недостатню площу для прийому пацієнтів. Окремі відділення потребують капітального ремонту.
- Маловисківський районний центр надання первинної медико-санітарної допомоги, в структуру якого входять 6 сільських ФАПів громади.

Заклади поступово поповнюються новою діагностичною і лікувальною апаратурою.

Нині у Маловисківській Центральній районній лікарні на 100% лікарських ставок працює лише 60 фахівців. З них 29 осіб досягли пенсійного віку, а деяким виповнилося більше 70 років.

Недостатній кадровий резерв працівників закладів охорони здоров'я та відтік кадрів в інші регіони зумовлений відсутністю житла для молодих спеціалістів.

Соціальний захист.

Соціальним захистом у Маловисківській міській об'єднаній громаді користуються:

- отримувачі державних соціальних допомог -1541 особа;
- отримувачі житлових субсидій – 3145 осіб;
- пільговим забезпеченням – 1837 осіб.

При міській раді утворено відділ надання соціальної допомоги вдома, на обслуговуванні перебувають 238 осіб громади.

Заклади соціального захисту: управління соціального захисту населення та відділ надання соціальної допомоги забезпечені комп'ютерною технікою, знаходяться в приміщеннях, які є в задовільному стані та мають внутрішні санвузли.

Місцева влада громади

У виконавчих органах Маловисківської міської ради станом на квітень 2016 року працювало 29 службовців. З них: мають вищу освіту - 23; мають середню спеціальну освіту – 6.

Працівники виконавчих органів Маловисківської міської ради мають успішний досвід подачі проектів на вітчизняні конкурси проектів - обласні та всеукраїнські і програми розвитку місцевого самоврядування. Зокрема, в рамках Проекту ЄС/ПРООН «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду». Були реалізовані проекти спільно з Міжнародним фондом «Відродження». Працівники виконавчих органів Маловисківської міської ради характеризуються активністю, відповідальністю та творчим підходом.

У власності міської ради: адмінприміщення міської ради та автомобіль ЗАЗ 110307 2003року випуску.

ЧАСТИНА III

СТРАТЕГІЧНИЙ АНАЛІЗ

Аналіз SWOT

Сильні сторони	Слабкі сторони
<ul style="list-style-type: none"> • розвинуте сільське господарство, • відносно велика кількість приватних сільськогосподарських підприємств, • почуття господаря у мешканців громади (самостійність, хазяйновитість), • розвинута переробна промисловість, • хороший природний потенціал, • потенціал для розвитку різних форм туризму (зелений, історичний тощо), • доступ до важливих шляхів комунікацій (загальнодержавного та міжнародного значення), • досвід проектної діяльності і управління проектами. 	<ul style="list-style-type: none"> • Недостатній рівень інфраструктури закладів освіти, культури, • складна екологічна ситуація (шахта урану), • відтік населення з малих сіл , • нерозвинута інфраструктура для туризму, • низький рівень доходів мешканців.
Можливості	Загрози
<ul style="list-style-type: none"> • розвиток виробничих кооперативів у сільському господарстві (овочі-фрукти, молоко та м'ясопродукти), • розвиток агротуризму, • виробництво сировини для відновлювальної енергетики (енергетична верба, солома, відходи з сільськогосподарського виробництва, тощо), • використання можливостей вільної торгівлі з ЄС. 	<ul style="list-style-type: none"> • міграція мешканців до великих міст, • підвищений рівень радіації, • недосконалість законодавства у сфері функціонування громад, • нестабільна ситуація в економіці як перешкода в залученні інвесторів

ЧАСТИНА IV

ДУМКИ І ПРОПОЗИЦІЇ МЕШКАНЦІВ, ВИСЛОВЛЕНІ ПІД ЧАС ЗУСТРІЧІ У ФОРМАТІ РАДАР

Протягом 8-9 квітня 2016 року в рамках проекту "Українська адміністрація майбутнього" відбулася зустріч польських експертів з мешканцями Маловисківської громади.

Метою зустрічі було визначення найважливіших проблем щодо економічного розвитку та інфраструктури, функціонування гуманітарної сфери та визначення ключових пріоритетів розвитку. Зустріч була проведена за допомогою методики РАДАР.

Серед найважливіших проблем, учасники зустрічі шляхом голосування, визначили:

- низький рівень поінформованості громадськості про роль і значення децентралізації — I місце,
- складна екологічна ситуація через діяльність підприємства видобутку уранових руд — II місце,

– високий рівень безробіття — III місце.

Серед інших висловлених проблем:

– низький рівень життя

– неефективне використання ресурсів,

– низький рівень суспільної активності мешканців громади.

ПАСПОРТ
Маловисківської міської об'єднаної територіальної громади
Центр – м. Мала Виска

Найменування показника		Значення показника
1.	Чисельність населення станом на 1 січня 2015 р.	14116
	у тому числі дітей:	
	дошкільного віку	802
	шкільного віку	1373
2.	Кількість населених пунктів, що входять до складу спроможної територіальної громади	10
3.	Обсяг доходів (розрахунковий) спроможної територіальної громади, гривень	18599500
	у тому числі:	
	сформованих відповідно до статті 64 Бюджетного кодексу України	18599500
	бюджету розвитку	0
	базової дотації	0
4.	Площа території спроможної територіальної громади, кв. кілометрів	231.831500
5.	Кількість закладів, що утримуються за рахунок бюджету органів місцевого самоврядування	
	у тому числі:	
	загальноосвітніх навчальних закладів I—III ступеня	3
	навчально – виховних комплексів –ЗШ I-II ступеня - ДНЗ	2
	загальноосвітніх навчальних закладів I—II ступеня	0
	загальноосвітніх навчальних закладів I ступеня	0
	дошкільних навчальних закладів	2
	закладів позашкільної освіти	2
	закладів культури	9
	закладів фізичної культури	1
	фельдшерсько-акушерських пунктів	6
	амбулаторій, поліклінік	1
	Лікарень	1
	станцій швидкої допомоги	0
6.	Наявність приміщень для розміщення державних органів, установ, що здійснюють повноваження щодо:	
	правоохоронної діяльності	В наявності
	реєстрації актів цивільного стану та майнових прав	В наявності
	пенсійного забезпечення	В наявності
	соціального захисту	В наявності
	пожежної безпеки	В наявності
	казначейського обслуговування	В наявності
7.	Наявність приміщень для розміщення органів місцевого самоврядування	В наявності

Додаток 2

**Відомості про населені пункти, що входять
до складу Маловисківської об'єднаної територіальної громади**

Порядковий номер	Найменування населених пунктів, що входять до складу громади	Чисельність населення станом на 1 січня 2015 р.	Відстань до адміністративного центру громади, кілометрів
1	м. Мала Виска	10975	-
2	с-ще Заповідне	132	9
3	с. Краснопілка	249	7
4	с-ще Вишневе	206	7
5	с. Паліївка	1034	8
6	с. Веселе	36	15
7	с. Первомайське	228	17
8	с. Олександрівка	606	12
9	с. Новомиколаївка	14	15
10	с. Тарасівка	24	15

РОЗДІЛ ІІ КОНТЕКСТ СТРАТЕГІЧНИХ ДОКУМЕНТІВ

Документ Стратегії розвитку, що визначає ключові пріоритети управління місцевим розвитком громади, повинен бути цілісним і уніфікованим зі стратегічними документами регіональної та державної політики розвитку. У зв'язку з підписанням Угоди про асоціацію та Угоди про вільну торгівлю між Україною і Європейським Союзом, вагомим є те, щоб якнайширше розуміти контекст цих документів. Нижче охарактеризовані найважливіші стратегічні документи, що мають істотне значення для розвитку громади.

Документи Європейського Союзу

Європа 2020 - стратегія розумного і сталого розвитку, що сприяє соціальній інтеграції.

Стратегія Європа 2020 вказує на три взаємно між собою пов'язані пріоритети:

- розумний розвиток: розвиток економіки, що ґрунтується на знаннях і інноваціях,
- сталий розвиток: підтримка економіки, що ефективніше використовує ресурси, приязна до навколишнього середовища і конкурентоспроможна,
- розвиток, що сприяє соціальній інтеграції: підтримка економіки з високим рівнем працевлаштування, що забезпечує соціальну і територіальну цілісність.

Європейський Союз на підставі вищезгаданих пріоритетів визначив серед інших наступні цілі, до яких прагне ЄС і держави-члени:

- зростання рівня працевлаштування осіб у віці 20-64 роки до мін. 75% в результаті збільшення кількості працюючих жінок і старших осіб та кращої інтеграції мігрантів на ринку праці,
- зменшення викидів вуглекислого газу на щонайменше 20% порівняно з рівнем 1990 р. Або, якщо дозволять умови, навіть на 30%,
- збільшення частки відновлювальних джерел енергії в загальному енергоспоживанні до 20 %,
- збільшення ефективності використання енергії на 20%,
- реалізація інвестицій у рамках дослідницько-розвиткової діяльності на рівні 3% ВВП,
- зниження показника переривання навчання до 10% порівняно з нинішнім рівнем 15%,
- збільшення до 2020 р. відсотка осіб у віці 30-34 років, що володіють вищою освітою з нинішніх 31% до мінімум 40%,
- зменшення кількості осіб, що живуть за межею бідності на 25%.

Угода про асоціацію між Європейським Союзом і Україною

Угода про асоціацію між ЄС і Україною, яка є першим кроком у напрямку суспільної і економічної європейської інтеграції була підписана 27 червня 2014 року і ратифікована Верховною Радою України та Європарламентом 16 вересня 2014 року.

Угода передбачує поглиблення співробітництва між ЄС і Україною та реалізацію ряду реформ, що мають на меті :

- покращення дотримання принципів демократії, правової держави і ефективного управління, прав людини і основних свобод, у тому числі прав національних меншин;
- запобігання дискримінації національних меншин і повага до різноманітності;
- підтримка державних політичних реформ;
- зміцнення співробітництва і діалогу в питанні міжнародної безпеки і надзвичайних ситуацій, у тому числі - відповіді на глобальні та регіональні виклики і найважливіші загрози.

У рамках Угоди про асоціацію ЄС і Україна зобов'язуються до зміцнення діалогу і співробітництва у сферах міграції, права на надання притулку і контролю за кордонами. Угода підкреслює значимість запровадження безвізового режиму ЄС - Україна. З цією метою мусять бути виконані умови, що дозволятимуть здійснювати відповідне врегулювання і забезпечення безпеки пересування людей.

Угода вказує на обов'язок України у сфері проведення реформи у галузі боротьби з організованою злочинністю і відмиванням брудних грошей, зменшення пропозицій і попиту на наркотики та поглиблення співробітництва у боротьбі з тероризмом. Угода передбачує, що Європейський Союз і Україна ефективно застосовуватимуть заходи, що запобігатимуть фінансовим зловживанням, корупції та іншим нелегальним діям та співпрацюватимуть в процесі їх усунення.

Крім цього, Угода передбачує поступове зближення законодавства України до стандартів ЄС та, у визначених випадках, прагнення до відповідності з міжнародними нормами і стандартами.

У статті 4 Угоди говориться про створення поглибленої і всебічної зони вільної торгівлі, яка увійшла в дію 31 грудня 2015 року.

Угода також передбачає:

- нові можливості експорту до ЄС завдяки зниженню тарифних і нетарифних бар'єрів,
- покращення доступу до ринків третіх держав завдяки переходу на міжнародні стандарти в сфері торгівлі, що означатиме спрощення ведення бізнесу,
- кращий внутрішній бізнес-клімат, який збільшить взаємну довіру між сторонами та захистить права та інтереси зовнішніх інвесторів,
- поступове зростання внутрішньої конкуренції завдяки систематичній лібералізації тарифних і нетарифних обмежень у торгівлі, результатом чого стане зростання конкурентоспроможності підприємств,
- зростання видатків на соціальну сферу, в тому числі вимога підвищення безпеки праці, екологічних стандартів, забезпечення належного рівня соціальних виплат,
- покращення рівня життя населення.

Реалізація Угоди сприятиме регіональному і місцевому розвитку. Це відбудеться серед іншого завдяки:

- залученню додаткових ресурсів до бюджету,
- покращенню функціонування органів публічної адміністрації,
- збільшенню ефективності фінансової політики,
- проведенню необхідних суспільно-економічних реформ, які будуть можливі у т. ч. завдяки отриманню міжнародної фінансової і технічної допомоги.

Вітчизняні документи

Стратегія сталого розвитку «Україна-2020»

У Стратегії сталого розвитку "Україна-2020" пріоритетними були визначені наступні напрями:

- сталий розвиток країни у сфері інфраструктури, інвестицій, економічного розвитку і конкурентоспроможності,
- безпека держави, ведення господарської діяльності і громадянські свободи,
- відповідальність і суспільна справедливість, децентралізація,
- програми соціальної допомоги, енергетична ефективність і охорона здоров'я,
- аспекти, що стосуються відчуття гордості, що виникає з ролі України у Європі і на світі за посередництвом розвитку громадянського суспільства, популяризації України і активності талановитих осіб.

Головні цілі Стратегії це:

- залучення 40 млрд. доларів США безпосередніх закордонних інвестицій протягом 2015-2020 років,
- зниження рівня інфляції з 19% до 1,7%,
- підвищення рівня середньої тривалості життя на 3 роки,
- досягнення рівня 75% випускників, які володіють 2 іноземними мовами.

Стратегія Економічного і Соціального Розвитку Кіровоградської області на 2012 – 2020 роки

Стратегія Економічного і Соціального Розвитку Кіровоградської області на період 2013-2020 років була затверджена рішенням Кіровоградської обласної ради 21 грудня 2012 року.

Мета Стратегії

Створення належних умов для життєдіяльності й підвищення добробуту населення області у спосіб досягнення стійкого соціально-економічного розвитку та здійснення глибоких структурних трансформацій в економічній і соціальній сферах.

Бачення:

Кіровоградщина у 2020 р. – це регіон, який:

- забезпечує випереджальний розвиток за рахунок кооперації, кластеризації та інтеграції аграрного і промислового комплексів;
- посідає нове місце у системі міжрегіонального поділу праці та перетворився із постачальника ресурсів на реципієнта капіталів;
- підвищує свою конкурентоспроможність за рахунок вдалого поєднання локальних інновацій та глобальних комунікацій;
- є одним із лідерів серед регіонів України у розвитку «зеленої економіки» та використанні альтернативної енергетики, забезпеченні впровадження високих екологічних стандартів у виробництво готової продукції;
- створює та розвиває міжрегіональну транспортно-логістичну інфраструктуру;
- робить активний внесок у розвиток нової моделі внутрішніх комунікацій України по лініях Схід–Захід, Південь–Північ;
- досягає зростання кількості життєздатних територіальних громад за рахунок диверсифікації центрів економічної активності, подолання кризи перспективи на рівні малих міст і сільських районів області, впровадження інноваційних моделей місцевого самоврядування;
- є екологічно безпечним регіоном зі сприятливими, комфортними та безпечними умовами для життєдіяльності людини.

Інтегральні стратегічні цілі

Досягнення наведеного бачення майбутнього Кіровоградської області здійснюватиметься у спосіб реалізації комплексу інтегральних стратегічних цілей. Інтегральні цілі визначають загальне бачення та стратегічне позиціонування області з метою досягнення якісних змін у структурі та способах використання потенціалу Кіровоградської області, підвищення її конкурентоспроможності.

1. Спеціалізація області на виконанні функцій, які мають стратегічне значення для розвитку України:

- здійснення внеску в забезпечення продовольчої безпеки країни;
- використання ресурсного й технологічного потенціалу області для участі у забезпеченні функцій ядерно-енергетичної безпеки України;
- реалізація функцій транспортно-логістичного центру мультимодальних перевезень по лініях Схід–Захід, Північ–Південь і внутрішньо національного рівня, і в межах транс'європейських транспортних коридорів.

2. Досягнення збалансованості просторового розвитку:

- створення високого рівня локальної доступності у межах території регіону; досягнення стабільного та комплексного розвитку сільських (віддалених, периферійних) територій;
- подолання монофункціональності та забезпечення прискореного розвитку малих міст;
- розвиток інфраструктури сільських територій та забезпечення сприятливих умов життєдіяльності сільського населення;
- створення сприятливих умов для розвитку малого підприємництва на місцевому рівні;
- розвиток міжрегіонального та міжнародного співробітництва територій;

- формування конкурентного інформаційного простору та подолання комунікаційної ізольованості територій Кіровоградщини.

3. Реалізація конкурентного потенціалу енергозабезпечення та енергоефективності:

- диверсифікація джерел енергозабезпечення, їх системне, комплексне використання та оптимізація паливно-енергетичного балансу регіону;
- утвердження принципу самодостатності енергозабезпечення та підвищення енергоефективності всіх видів економічної діяльності на території Кіровоградської області;
- визнання пріоритетності розвитку альтернативної (відновлювальної) енергетики на основі використання наявних на місцевому рівні ресурсів.

4. Орієнтація на стійкий розвиток на засадах «зеленої» економіки:

- сприяння розвитку екологічно збалансованих промисловості та сільського господарства;
- збільшення частки відновлюваної та альтернативної енергетики в паливно-енергетичному балансі області;
- розвиток рекреаційно-туристичного комплексу з пріоритетністю «зеленого туризму»;
- формування регіонального екологічного коридору як частини Національної мережі екологічних коридорів України;

5. Запровадження сучасних моделей та успішних практик управління – формування інфраструктури розвитку:

- формування мережі інститутів розвитку;
- кластеризація основних галузей регіональної економіки;
- запровадження інноваційних моделей місцевого самоврядування на засадах електронного врядування;
- реалізація потенціалу соціокультурних інновацій і креативних індустрій.

Досягнення **інтегральних цілей** розвитку Кіровоградської області на період до 2020 року відбуватиметься за такими **стратегічними напрямками**:

1. Розвиток промислового потенціалу регіону. Оптимізація структури промислового комплексу з пріоритетним розвитком високотехнологічних виробництв на основі енерго- та ресурсозберігаючих, інформаційних і наукоємних технологій. Підвищення ефективності використання мінерально-сировинної бази, екологізація виробництва, а також підвищення конкурентоспроможності промисловості регіону.

Стратегічні пріоритети:

1. Нарощування обсягів виробництва промислової продукції та її реалізації на внутрішньому й зовнішніх ринках.

2. Підвищення ефективності використання мінерально-сировинної бази області.

3. Підвищення конкурентоспроможності харчової промисловості, розвиток коопераційних зв'язків та мережевого співробітництва в галузі.

4. Розбудова інвестиційного потенціалу у промисловості та стимулювання оновлення основних фондів.

5. Підвищення ефективності інноваційної діяльності у промисловості, сприяння розвитку виробництва високотехнологічної продукції машинобудування, приладобудування та харчової промисловості.

6. Реалізація політики енергозбереження у промисловості та розвиток «зеленої економіки».

2. Формування високотехнологічного аграрного сектору. Формування екологічно збалансованого сільськогосподарського комплексу на основі максимально ефективного використання наявного в області природно-ресурсного потенціалу. Нарощування виробництва продукції з більшою часткою доданої вартості та формування замкнених циклів виробництва сільськогосподарської продукції, вирощування екологічно чистої продукції та розвиток органічного виробництва, створення екологічного кластера виробників сільськогосподарської продукції. Підтримка стійкого розвитку сільських територій.

Стратегічні пріоритети:

1. Підвищення ефективності використання земельних ресурсів на основі раціонального сільськогосподарського землекористування,
2. Розвиток рослинництва як основи продовольчої безпеки регіону та джерела збалансованої кормової бази для тваринництва,
3. Розвиток тваринницької галузі,
4. Розвиток інфраструктури аграрного ринку
5. Розвиток аграрного підприємництва, підвищення зайнятості сільського населення та розбудова соціальної інфраструктури на основах диверсифікації економіки сільських поселень,
6. Екологічне поліпшення агроландшафтів та розвиток органічного виробництва.

3. Розвиток транспортно-транзитного потенціалу. Реалізація транзитного потенціалу регіону, поліпшення доступності сільських територій та малих міст, розвиток шляхів сполучення із сусідніми регіонами, розбудова супровідної інфраструктури. Зниження рівня техногенного навантаження транспорту на довкілля, підвищення якості, безпеки та ефективності перевезень.

Стратегічні пріоритети:

1. Розвиток автомобільного транспорту та дорожньої (сервісної) інфраструктури,
2. Розширення сфери послуг міського електротранспорту,
3. Розвиток залізничного транспорту,
4. Розвиток авіаційного транспорту,
5. Розвиток річкового транспорту,
6. Реалізація транзитного потенціалу.

4. Розвиток регіонального ринку послуг як основи постіндустріального поступу області. Інтенсифікація розвитку регіонального ринку послуг, підвищення рівня їх доступності, безпеки та якості. Удосконалення системи житлово-комунальних послуг та приведення їх у відповідність до європейських стандартів; розвиток послуг сфери торгівлі, упровадження нових стандартів обслуговування споживчого ринку та дієвого захисту прав споживачів; комплексний розвиток ринку рекреаційних і туристичних послуг, у т. ч. «зеленого туризму». Формування ринку послуг зв'язку та інформаційних технологій як підґрунтя для підвищення прозорості прийняття управлінських рішень, активного залучення громадськості до розбудови регіонального економічного комплексу постіндустріального спрямування.

Стратегічні пріоритети

1. Стимулювання технічної і технологічної модернізації, підвищення ресурсоефективності сфери ЖКГ.
2. Забезпечення стабільного розвитку туристично-рекреаційного комплексу.
3. Розвиток регіонального ринку інформаційних і комунікаційних послуг.
4. Удосконалення системи надання публічних послуг та активізація співпраці органів місцевої влади з інститутами громадянського суспільства.
5. Сприяння комплексному розвитку сфери культури в регіоні.
6. Налагодження систематичної роботи щодо забезпечення екологічної безпеки та охорони навколишнього природного середовища як основи безпеки життєдіяльності мешканців регіону.

5. Стабільний соціальний розвиток. Упровадження раціональних форм організації життя населення області з погляду умов праці, побуту, відпочинку, розвитку особистості, розвиток ринку праці. Формування комфортного та безпечного життєвого середовища для людини.

Стратегічні пріоритети

1. Послаблення негативних демографічних тенденцій.
2. Розвиток ринку праці та підвищення рівня доходів працюючих.

3. Досягнення відповідності системи освіти потребам ринку праці, створення єдиного освітнього простору, забезпечення якості та доступності освіти, ефективності управління нею.

4. Підвищення ефективності системи соціального захисту населення.

5. Завершення реформування системи охорони здоров'я шляхом підвищення якості та доступності медичних послуг, поліпшення ефективності державного фінансування медичної сфери, створення стимулів для здорового способу життя населення й здорових умов праці.

РОЗДІЛ IV БАЧЕННЯ, МІСІЯ, СТРАТЕГІЧНІ І ОПЕРАЦІЙНІ ЦІЛІ ГРОМАДИ БАЧЕННЯ

Маловисківська міська об'єднана територіальна громада - місце для людей, які мають відчуття місцевої ідентичності, вміють забезпечити себе на основі наявних ресурсів і потенціалу життя на достойному рівні.

МІСІЯ

Місією Маловисківської міської об'єднаної територіальної громади є створення оптимальних умов для життя мешканців, завдяки підтримці підприємництва, сільськогосподарської діяльності та розвитку освіти, культури, охорони здоров'я і нішового туризму.

СФЕРИ РОЗВИТКУ

1. Екологія, підтримка енергетичної ефективності, розвиток Відновлювальних Джерел Енергії та сучасних технологій в галузі енергоефективності.
2. Всебічна підтримка сільськогосподарської і несільськогосподарської діяльності, малого та середнього бізнесу.
3. Розвиток освіти, культури, охорони здоров'я та підтримка інституцій громадянського суспільства.
4. Підтримка нішового туризму на основі історичних традицій.
5. Вдосконалення надання публічних послуг та розвиток інфраструктури. Забезпечення цивільного захисту населення Маловисківської ОТГ.

СФЕРА 1

Екологія, підтримка енергетичної ефективності, розвиток Відновлювальних Джерел Енергії та сучасних технологій в галузі енергоефективності.

Стратегічна ціль - Піклування про найвищу якість навколишнього середовища, застосування енергетичної ефективності та прагнення до використання ВДЕ.

Операційні цілі

1. Охорона навколишнього середовища та екологічна освіта.
2. Застосування принципів енергетичної ефективності у громадських будівлях.
3. Використання ВДЕ.

СФЕРА 2

Всебічна підтримка сільськогосподарської і несільськогосподарської господарчої діяльності, малого та середнього бізнесу.

Стратегічна ціль - Забезпечення мешканцям стабільних умов для життя з власної праці, як у сільськогосподарському виробництві, так і на підприємствах і фірмах за посередництвом підтримки створення робочих місць та самозайнятості.

Операційні цілі

1. Підтримка аграрно-споживчої переробки.
2. Створення агротуристичних господарств.
3. Підтримка створення нових робочих місць, розвитку малого та середнього підприємництва.

СФЕРА 3

Розвиток освіти, культури, охорони здоров'я та підтримка інституцій громадянського суспільства.

Стратегічна ціль - Розвиток сфер культури, освіти, охорони здоров'я і громадянсько-патріотичної позиції мешканців за посередництвом задоволення цих потреб і створення нових можливостей у даній сфері.

Операційні цілі

1. Підтримка системи формальної і неформальної освіти за допомогою педагогічних працівників шкіл та потенціалу працівників закладів культури і громадських організацій (гуртки за інтересами, заняття для дітей і молоді).
2. Активізація мешканців за посередництвом їх залучення до різноманітних туристичних, екологічних та мистецько-культурних ініціатив.

3. Створення умов для надання якісних послуг первинної медичної допомоги.

СФЕРА 4

Підтримка нішового туризму на основі історичних традицій.

Стратегічна ціль - Відновлення пам'яті про видатні історичні події та випрацювання на їх основі рушія для розвитку місцевого туризму, що може стати значним джерелом прибутків для мешканців.

Операційна ціль

Опрацювання місцевої туристичної стратегії на основі історичних традицій (місця поселень запорозьких козаків, Шпаковий шлях, авіаконструкторські традиції, пов'язані з постаттю Олександра Кудашева, Юрія Кондратюка, Івана Сухомлина, історичні будівлі та споруди (маєток Кудашевих, залізничний міст, інші) та місцеві пам'ятки природи.

СФЕРА 5

Вдосконалення надання публічних послуг та розвиток інфраструктури. Забезпечення цивільного захисту населення Маловисківської ОТГ

Стратегічна ціль - Задоволення потреб мешканців у сфері інфраструктурних та публічних послуг.

Операційні цілі

1. Вдосконалення пропозицій публічних послуг (виконавчі органи місцевого самоврядування, школи, заклади культури, правовий захист, соціальний захист та захист у випадку надзвичайних ситуаціях) за допомогою значного зростання вимог до працюючих кадрів та працевлаштування нових фахівців.
2. Використання проектного досвіду для вдосконалення пропозицій публічних закладів і розвитку інфраструктури, а також - підтримка міжнародного співробітництва.
3. Виконання необхідних інфраструктурних інвестицій (модернізація водопровідно-каналізаційної мережі, очисних споруд, будівництво та ремонт і модернізація доріг; значні інвестиції в громадських будівлях).

РОЗДІЛ V. ПЛАН ДІЙ

СФЕРА 1

Екологія, підтримка енергетичної ефективності, розвиток Відновлювальних Джерел Енергії та сучасних технологій в галузі енергоефективності.

Операційна ціль 1. Охорона навколишнього середовища та екологічна освіта.

У сфері охорони навколишнього середовища діяльність керівництва громади повинна зосереджуватися перш за все довкола розвитку інфраструктури - розбудови каналізаційної мережі і утилізації відходів. Важливим було б запровадження системи роздільного сміттєзбирання. Влада і працівники структурного підрозділу, відповідального за охорону навколишнього середовища, повинні також підвищувати рівень своїх знань та кваліфікацій у сфері сучасних підходів у площині охорони навколишнього середовища (у Європі і на світі). З огляду на присутній серед мешканців дискомфорт через підвищений рівень радіоактивного випромінювання, важливими є заходи у сфері покращення якості повітря та звернення особливої уваги на екологічну освіту.

Активність громади повинна проявлятися у:

- Популяризації про-екологічних позицій серед мешканців (напр. сортування сміття).
- Пошуку інформації та навчання з питань сучасного вирішення проблем у сфері охорони навколишнього середовища і їх адаптація до умов ОТГ.
- Пошуку державних і закордонних джерел фінансування проектів у сфері охорони навколишнього середовища.

ІНДИКАТОРИ:

- Кількість проектів у сфері охорони навколишнього середовища у яких взяли участь представники громади.
- Кількість працівників, які пройшли навчання, підвищення кваліфікацій щодо впровадження сучасних розв'язань у сфері охорони навколишнього середовища.
- Кількість і види реалізованих заходів, що служать покращенню якості навколишнього середовища.

Операційна ціль 2. Застосування принципів енергетичної ефективності у громадських будівлях.

Умовою ефективного функціонування громади є належним чином підготовлена і оснащена публічна інфраструктура, готова до надання публічних послуг на високому рівні. Ключове значення мають шкільні об'єкти, заклади охорони здоров'я, установи культури, виконавчі органи міської ради. Цивілізаційною вимогою є те, щоб медична, освітня, культурна і адміністративна інфраструктура були пристосовані до потреб і прагнень мешканців. До цих робіт слід підійти комплексно. Плану робіт повинні передувати ґрунтовні дослідження (аудит) стану інфраструктури. Аудит повинен стати основою для прийняття продуманих рішень, що стосуються: характеру, сфери і масштабів будівельно-модернізаційно-ремонтних робіт. Вирішальним повинен стати економічний аналіз та будівельні рекомендації. Аудитом будуть також охоплені енергетичні аспекти (використання відповідних сучасних технологій, термомодернізація і т. д.). Дослідження будуть здійснювати працівники виконавчих органів місцевого самоврядування при підтримці зовнішніх експертів. Після підготовки техніко-економічного обґрунтування (що необхідне для визначення яким інвестиціям надаємо пріоритет) і визначення виконання (пропонованого характеру робіт) необхідно працювати над пошуком джерел фінансування цих інвестицій (як за рахунок ресурсів громади, так і державних і міжнародних фондів). З огляду на величезні інвестиційні потреби публічної інфраструктури в Україні (велика конкуренція за ресурси різних видів), умовою досягнення успіху буде професійна підготовка вищевказаних документів. Особливо вагомим є питання опалення бюджетних будівель громади і можливості раціоналізації у цій сфері, що можуть дати значну економію. Енергетичний аудит повинен показати наскільки процес комплексної термомодернізації (ремонт даху, заміна вікон, утеплення стін, підвалів) посприяють зниженню витрат на опалення. У цій сфері варто розважити можливість застосування загальновідомої у світі

моделі ESCO. Полягає вона на застосуванні механізму покриття інвестором вартості інвестицій у сфері термомодернізації і отриманню ним протягом певного періоду оплат від місцевого самоврядування за рахунок отриманої економії, що виникла завдяки проведеній термомодернізації. Ця модель вигідна для усіх сторін. Місцева влада платить нижчі суми за опалення власних бюджетних інституцій, інвестор заробляє на різниці в коштах утримання. Це один з механізмів, що можна застосувати у сфері економії енергоносіїв. Також він може застосовуватись при модернізації системи вуличного освітлення.

З цією метою влада громади повинна:

- Брати участь у державних та міжнародних програмах у сфері впровадження технологій економії енергії (термомодернізація громадських будівель, вуличне освітлення з використанням сучасних технологій і т.д).
- Зміцнити кадровий і організаційний потенціал структурного підрозділу, відповідального за енергетичну інвестиційну політику в громаді (працевлаштування спеціалістів, що володіють інженерними знаннями у сфері ВДЕ, юриспруденції, є фахівцями у тендерних процедурах).
- Провести енергетичні аудити, підготувати плани інвестиційних та термомодернізаційних робіт.
- Впроваджувати заходи у сфері збільшення енергетичної ефективності у громадських будівлях.

ІНДИКАТОРИ:

- Кількість нових спеціалістів у сфері ВДЕ і енергоефективності, які працюють у виконавчих органах міської влади.
- Кількість проведених енергетичних аудитів.
- Кількість запроваджених заходів, що служать збільшенню енергетичної ефективності у громадських будівлях.

Операційна ціль 3. Використання ВДЕ

У зв'язку із спеціалізацією території у виробництві сільськогосподарської продукції, існує можливість використання відходів сільгоспвиробництва (напр. соломи, підстилки, стебел рослин, випорожнення тварин, відходів від переробки кукурудзи, соняшнику, тощо) для виготовлення відновлювальної енергії. Завданням влади громади було б створення мотиваційно - освітньої системи, яка б заохочувала жителів сіл до використання відходів зі своїх господарств для потреб відновлюваних джерел енергії та сучасних технологій.

З цією метою влада громади:

- Підготує службовців місцевого самоврядування (у співпраці з осередком сільськогосподарського консалтингу) до комплексної підтримки зацікавлених жителів громади.
- Допомогатиме у забезпеченні консалтингових послуг у сфері аналізу рентабельності використання відходів, вибору відповідних систем ВДЕ з визначеними параметрами, фінансових питань.

ІНДИКАТОРИ:

- Кількість працівників, які отримали знання у сфері ВДЕ.
- Кількість залучених зовнішніх експертів (наукових працівників, спеціалістів зі сфери сільськогосподарського консалтингу).
- Кількість реалізованих проектів у сфері використання сільськогосподарських відходів для потреб відновлюваних джерел енергії.
- Кількість наданих консалтингових послуг жителям громади.

СФЕРА 2

Всебічна підтримка сільськогосподарської і несільськогосподарської діяльності, малого та середнього бізнесу.

Операційна ціль 1. Підтримка аграрно-споживчої переробки.

Місцеве самоврядування повинне вжити заходи, які б заохочували місцевих галузевих інвесторів або зовнішніх суб'єктів до заснування промислових підприємств з переробки сільськогосподарської продукції.

З цією метою місцева влада на базі існуючого структурного підрозділу з питань підтримки економічного розвитку заохочуватиме місцевих і зовнішніх інвесторів до створення переробних підприємств, що працюватимуть на базі місцевих аграрних ресурсів.

ІНДИКАТОРИ:

- Кількість створених переробних підприємств.
- Кількість кооперантів, з якими нові переробні підприємства підписали договори на постачання продукції.

Операційна ціль 2. Створення агротуристичних господарств.

Громада володіє хорошим потенціалом до розвитку туризму. Проте, бракує належної готельно - гастрономічної бази. Відтак, важливим було б заохочення і підтримка місцевою владою жителів громади у заснуванні агротуристичних господарств. Багато хто (особливо серед активних мешканців) зауважує таку потребу. Проте, існують побоювання серед мешканців щодо загроз і можливостей розвитку такого бізнесу. Завданням влади громади була б всебічна консалтингово - ментальна підтримка таких осіб. Природно, завданням органів самоврядування не є фінансування підприємницької діяльності мешканців, однак, важливою була б підтримка, яка проявляється у створенні системи професійного консалтингу в сферах юридичних, фінансових, податкових, маркетингових аспектів щодо ведення такого роду господарської діяльності.

З цією метою самоврядування громади повинне:

- Реалізовувати освітньо-консалтингові заходи для мешканців ОТГ, які планують відкрити агротуристичні господарства.
- Допомогати у пошуку донорів, інвесторів та коштів державних фондів на заснування агротуристичних господарств.
- Започаткувати співпрацю з польськими гмінами, на території яких функціонують агротуристичні господарства з метою ознайомлення з досвідом у сфері створення і ведення діяльності цього типу.

ІНДИКАТОРИ:

- Кількість навчально-консалтингових заходів для мешканців ОТГ.
- Кількість створених агротуристичних господарств.
- Кількість започаткованих зв'язків і партнерства між громадою і польськими гмінами та іншими партнерами.

Операційна ціль 3. Підтримка створення нових робочих місць, розвитку малого та середнього підприємництва.

Надзвичайно важливим чинником розвитку громади є створення нових робочих місць. З цією метою влада громади повинна зосередитись на підтримці місцевих підприємців, мотивуванні мешканців до започаткування власної підприємницької діяльності та пошуку інвесторів. У зв'язку з вищезгаданим, керівництво громади свою увагу повинне сконцентрувати на:

- Всебічній підтримці мешканців, зацікавлених у започаткуванні підприємницької діяльності (організаційна допомога, рекомендації щодо можливого розташування об'єктів для надання послуг, логістична підтримка, допомога у пошуку можливих джерел фінансування).
- Популяризації відважних та піонерських ініціатив жителів за посередництвом прийнятих і використовуваних у громаді форм комунікації (зокрема, розміщення інформації на таблицях оголошень у виконавчих органах громади, інформації, що поширюються під час зустрічей у селах).
- Створенні каталогу спрощень, пільг та заохочень для потенційних інвесторів.
- Популяризації громади як території, приязної для інвесторів.

ІНДИКАТОРИ:

- Кількість заходів, що мають на меті підтримку місцевих підприємців.
- Кількість зустрічей (наданих консультацій і підтримки).
- Кількість заходів у сфері популяризації громади.
- Відсоток зростання кількості суб'єктів малого та середнього бізнесу.
- Відсоток зростання доходів суб'єктів малого та середнього бізнесу.

СФЕРА 3

Розвиток освіти, культури, охорони здоров'я та підтримка інституцій громадянського суспільства.

Операційна ціль 1. Підтримка системи формальної і неформальної освіти за допомогою педагогічних кадрів шкіл та потенціалу закладів культури і громадських організацій (гуртки за інтересами, заняття для дітей і молоді).

Освіта – не витратна, а інвестиційна галузь. Вкладення в освіту повертаються покращенням рівня та тривалості життя, зростанням економіки, покращенням екології, забезпеченням сталого розвитку.

Якість освіти безпосередньо пов'язана з рівнем кваліфікації вчителів, що часто не відповідає вимогам сучасної освіти. Щороку гостріше відчувається віковий розрив між учнем і вчителем. Це зумовлено насамперед тим, що середній вік педагогів становить 41 – 50 років, а частка вчителів віком понад 55 років є також досить значною. Педагогічним працівникам, які отримували освіту тоді, коли комп'ютерні технології не були настільки розвинені, нерідко важко пристосовуватись до нових умов і використовувати сучасні методи навчання, особливо, якщо вони відмовляються від належної системи підвищення кваліфікації. Для цього потрібне молоде покоління з новим мисленням: яке керується бажанням ефективної і креативної роботи.

Управлінці освітянської галузі в результаті процесів децентралізації і дерегуляції отримають більше свободи і автономії, як у фінансових питаннях, так і в питаннях формування кадрової політики і змісту освіти. Збільшиться рівень відкритості у стосунках зі школою, партнерства і відповідальності у вихованні успішної і щасливої дитини. Є ризик, що частина батьків під впливом стереотипів буде опиратись змінам. Особливо на селі – не всі хочуть, щоб дитина їздила навчатися до опорної школи у місто - центр громади. Це вимагатиме додаткової роз'яснювальної роботи із залученням лідерів громадської думки.

Влада громади акцентує увагу на потребу у сучасній освіті та підготовці молоді до роботи на основі її потенціалів і здібностей. Цю роботу слід розпочинати з наймолодшого віку. Слугувати цьому може активна діяльність осередку позакласних занять та школи мистецтв.

Водночас зміст початкової і середньої освіти має задовольнити освітні потреби кожної дитини відповідно до її інтересів, здібностей, життєвих намірів.

Актуальним напрямком освітньої діяльності залишається підтримка обдарованих дітей. З таких дітей формується майбутнє України. При плануванні навчально-виховної роботи закладів на наступні 5 років важливе місце належить туристично-краєзнавчій та екскурсійній діяльності, науково – технічній творчості (літакобудування, ракетобудування).

З цією метою варто:

- Розширити автономність навчальних закладів у формуванні власних освітніх програм, які повинні передбачати широку варіативність, враховувати індивідуальний стиль і траєкторію навчання кожного учня.
- Здійснювати систематичне оцінювання якості роботи вчителів за результатами навчання його учнів (стимулювання вчителів до кращої якості роботи).
- Забезпечити подальший розвиток матеріально-технічної бази загальноосвітніх навчальних закладів;
- Провести підготовку вчительських кадрів до викладання предметів та навчальних дисциплін, що мають на меті формування необхідних навиків та життєвих позицій.

- Розробити дидактичні матеріали, документи, які полегшуватимуть молоді засвоєння знань, а для вчителів будуть корисною методичною допомогою.
- Запрошувати до ведення занять практиків громадського, політичного і господарського життя.
- Проводити заняття зі сфери прозорості публічного життя, чесності, нетолерування корупції у публічному секторі і у бізнесі, основ підприємництва.
- Сприяти відкриттю нових гуртків за інтересами і додаткових занять для дітей та молоді.
- Ініціювати співробітництво між закладами культури і школами з метою організації і проведення спільних заходів.

ІНДИКАТОРИ:

- Кількість нових пропозицій до навчальних програм у школах громади.
- Кількість методичних розробок, що вдосконалюють навчальний процес.
- Результати оцінки ефективності роботи вчителів як інструмент для мотивування до роботи та особистого розвитку і підвищення кваліфікацій.
- Кількість практиків, запрошених до ведення занять у школах.
- Кількість гуртків за інтересами і додаткових занять для молоді.
- Кількість освітніх, культурних заходів, організованих спільно школами і закладами культури.

Операційна ціль 2. Активізація мешканців за посередництвом їх залучення до різноманітних туристичних, екологічних та мистецько-культурних ініціатив.

Вагомим питанням з точки зору розвитку громади є активізація і залучення мешканців до різних ініціатив туристичного, екологічного і культурного характеру. Надзвичайно цінним була б спільна реалізація ініціатив, що популяризують громаду і її місцеві традиції. На території громади функціонує чимало сільських клубів, будинків культури, бібліотек та історичний музей. На базі цих установ можна було б запропонувати мешканцям спільну організацію як тематичних зустрічей так і циклічних святкувань, напр. День міста, Дні села, Свято випускника, Дня захисту дітей і т. д.

У громаді важливими були б також ініціативи про-екологічного характеру, напр. організація тематичних лекцій для батьків і дітей на теми охорони навколишнього середовища, інформаційно-роз'яснювальні зустрічі щодо роздільного сміттєзбирання, економії енергоносіїв. З огляду на факт, що в громаді існує чимало активних громадських організацій, варто зважити модель делегування громадянським організаціям вибраних публічних завдань місцевого самоврядування.

З цією метою громада повинна:

- Опрацювати перелік культурно-туристичних заходів, які організуються спільно мешканцями і закладами культури.
- Реалізувати заходи, які б мотивували мешканців до спільної роботи.
- Проаналізувати потреби мешканців у сфері їх пререференцій проведення вільного часу.

ІНДИКАТОРИ:

- Кількість культурно-туристичних заходів, реалізованих при участі мешканців.
- Кількість ініціатив про-екологічного і туристичного характеру.

Операційна ціль 3: - Створення умов для надання якісних послуг первинної медичної допомоги.

Для забезпечення передумов надання якісних медичних послуг у громаді необхідно реалізувати комплексні заходи, що складаються з трьох головних напрямків: інвестицій у інфраструктуру приміщень медичних об'єктів, закупівля необхідного та сучасного медичного устаткування та заохочення і залучення нових лікарів до роботи на території Маловисківської ОТГ.

З цією метою необхідно провести аналіз мережі закладів первинної медичної допомоги у громаді з огляду на зростаючі потреби жителів у цьому виді послуг. Опрацьовуючи концепцію розташування закладів первинної медичної допомоги (амбулаторій, фельдшерсько-акушерських пунктів, медичних пунктів, медичних кабінетів), необхідно враховувати як державні стандарти та рекомендації, а також можливості громади щодо облаштування закладів медичних послуг з огляду на потреби і очікування мешканців. Розробляючи інвестиційні плани, необхідно детально розглянути можливості залучення фінансування з різних джерел, - як з ресурсів держбюджету, так і міжнародної технічної допомоги. Ресурси з цих джерел можуть бути також суттєвими при закупівлі необхідного медичного устаткування для закладів первинної медичної допомоги.

У зв'язку з кадровими проблемами у закладах охорони здоров'я, старінням медичного персоналу, а також великою увагою, яку мешканці приділяють питанням медичного обслуговування, варто продумати комплексні заходи у напрямку залучення до роботи в громаді нових лікарів. Вкрай важливим було б надання їм можливостей отримання житла, тому що власне це є основною проблемою для роботи лікарів у громаді.

Варто продумати створення спеціального фонду для залучення медичних кадрів, який поставив би нашу громаду у вигіднішій ситуації від інших, конкуруючих у залученні до роботи у своїх громадах медиків. Забезпечення молодих лікарів житлом, їхнє матеріальне заохочення та створення комфортних умов праці — запорука вирішення проблеми кадрового забезпечення медичних закладів.

Надзвичайно важливою є також профілактична діяльність, привернення уваги мешканців до ведення здорового способу життя, зокрема, дотримання правил гігієни. Має це особливе значення до часу, поки не буде розбудована водопровідно-каналізаційна мережа, зокрема у сільській місцевості, і мешканці сіл не почнуть користуватися проточною водою і санітарно-технічними приладами.

Місцева влада громади повинна забезпечити організацію системи профілактичної освіти у сфері гігієни у доступній формі. Необхідно безпосередньо говорити про необхідність дотримання певних принципів зі збереженням толерантності та делікатності - це завдання медичних працівників та педагогів.

У цій сфері влада громади повинна:

- Розробити концепцію мережі закладів первинної медичної допомоги відповідно до потреб та очікувань жителів населених пунктів Маловисківської ОТГ.
- Опрацювати план інвестиційних заходів у приміщеннях медичних закладів (як існуючих, так і новостворюваних).
- Реалізувати інвестиційні заходи в мед закладах та закупівлю необхідного устаткування з використанням механізмів залучення зовнішніх ресурсів (як з вітчизняних, так і міжнародних).
- Створити спеціальний фонд з метою забезпечення житлом та матеріального заохочення нових працівників медичних закладів громади.
- Здійснювати інформаційно-популяризаційні заходи з метою заохочення нових медиків (у тому числі випускників медичних університетів) до роботи у Маловисківській ОТГ.
- Створювати умови для ведення на території громади освіти у сфері профілактики та гігієни.
- Розробити спільно з працівниками закладів охорони здоров'я програму та графік заходів з профілактики у сфері охорони здоров'я, гігієни (безпосередні розмови, лекції).
- Здійснювати моніторинг виконання працівниками охорони здоров'я завдань у цій сфері.
- Запрошувати на лекції осіб, які є авторитетами у даній галузі.
- Зобов'язати директорів шкіл запровадити у школах профілактичну освіту.

ІНДИКАТОРИ:

- Розроблена концепція мережі медичних закладів Маловисківської ОТГ.
- Реалізовані інвестиційні заходи у приміщеннях медичних закладів громади.
- Заходи у напрямку заохочення нових медиків до роботи в Маловисківській ОТГ (спеціальний фонд, мотиваційні заходи для нових медпрацівників).
- Кількість залучених до роботи в громаді лікарів.
- Реалізовані заходи з профілактики у сфері охорони здоров'я та особистої гігієни
- Кількість годин занять у школах та дошкільних закладах на теми охорони здоров'я та особистої гігієни.

СФЕРА 4

Підтримка нішового туризму на основі історичних традицій.

Операційна ціль 1. Опрацювання місцевої туристичної стратегії на основі історичних традицій (місця поселень запорозьких козаків, Шпаковий шлях, авіаконструкторські традиції, пов'язані з постаттю Олександра Кудашева, Юрія Кондратюка, Івана Сухомлина, історичні будівлі та споруди (масток Кудашевих, залізничний міст, інші) та місцеві пам'ятки природи.

Одним з ключових чинників розвитку нашої громади має бути відновлення пам'яті про значимі історичні події, що мали місце на її території. З цією метою повинна бути підготовлена місцева туристична стратегія, що ґрунтується на історичних традиціях і стане рушійною силою розвитку громади та джерелом доходів для значної частини мешканців і значною мірою може бути пов'язане зі створенням агротуристичних господарств, описаних раніше у даній стратегії. З нашої громади походить Олександр Кудашев (землевласник, роки життя 1872-1917) - автор конструкції першого літака в Російській імперії. У Малій Висці деякий час працював і Юрій Кондратюк (Шаргей) – вчений-винахідник, один із піонерів ракетної техніки та космічних польотів. Хоча у Малій Висці Юрій Кондратюк провів всього лише кілька років, місцеві жителі вважають його «своїм» і пишуться причетністю міста до біографії автора «Завоювання міжпланетних просторів». Крім того, Мала Виска стала батьківщиною для льотчика-випробувача, автора 42 світових рекордів швидкості Івана Сухомлина. Досягнення видатних конструкторів, людей, життя яких пов'язане з авіацією та ракетобудуванням повинні бути джерелом натхнення для молоді, об'єднаної в гуртках за інтересами, зокрема конструкторів-аматорів. Привабливими для туристів та любителів моделювання могли б бути всеукраїнські (а можливо, і міжнародні) змагання конструкторів у поєднанні з демонстрацією виконаних моделей. Започаткований у 2016 році Авіафестиваль має стати традиційним заходом у громаді, а старання влади повинні бути направлені на його розвиток і розширення географії учасників з року в рік.

До співпраці у цьому напрямку варто було б запросити відомих науковців, конструкторів, представників Збройних Сил України. Варто також подумати про можливість запрошення закордонних представників до участі у змаганнях, конкурсах. Потрібно постаратись, щоб дана подія увійшла до календаря міжнародних заходів такого типу завдяки співпраці з міжнародними організаціями конструкторів, експонентів і аматорів авіації.

Безсумнівно, вагомою туристичною перлиною має стати відтворення поселень запорозьких козаків та Шпакового шляху. Базуючись на історичних матеріалах будівництва житла і господарських споруд запорозьких козаків, варто було б здійснити реконструкцію таких об'єктів. Ключове значення мало б не точне відтворення всіх історичних деталей, а створення сучасної розповіді мовою сучасного туриста - з використанням новітніх комп'ютерних технологій та інструментів і рекламних технік. Традиції торгового Шпакового шляху надалі живуть у пам'яті мешканців з огляду на їх значення для розвитку цих територій та інтенсивні економічні контакти, які шлях генерував. Варто повернутися до цих традицій і популяризувати концепцію циклічних ярмарок на історичному Шпаковому шляху. Довкола ярмарок повинні розвинутися культурні супутні заходи - такі як концерти, фестивалі, реконструкції козацьких звичаїв чи конструкторські змагання ім. Кудашева.

Заходи у цій сфері мають подвійну вигоду. Як внутрішню, що сприятиме розвитку місцевого патріотизму - гордість з історії та експонування традицій, так і зовнішню -

служитиме популяризації громади. Варто запрошувати на ці події гостей з усієї України. Доцільним було б розвивати співпрацю як з іншими організаціями та об'єднаннями, що організують великі ярмаркові заходи, як і іншими організаторами культурно-масових заходів, спеціалізованими фірмами, туристичними агенціями. Багате культурне і громадське життя громади було б додатковою перевагою для гостей, а суспільних партнерів можна було б залучити до співорганізації цих подій. Важливим був би розвиток мережі партнерських громад з Європи для співпраці у сфері туристично-історичної стратегії. Також доповнюючим елементом до туристичних пропозицій повинно бути експонування місцевих пам'яток природи, у т. ч. орнітологічного заповідника.

У цій сфері влада громади повинна:

- Підготувати детальну концепцію у сфері туристичної стратегії, що міститиме комплексні рішення щодо туристичних продуктів, принципів реклами і маркетингу, дистрибуції та можливостей заробітку для мешканців.
- Запропонувати комплексні заходи, пов'язані з постатями Олександра Кудашева, Юрія Кондратюка, Івана Сухомлина (змагання конструкторів, виставки, покази, конкурси).
- Розвивати традиції проведення "Авіафестивалю" з розширенням географії його учасників.
- Розробити туристичні пропозиції, пов'язані з давніми козацькими традиціями та традиціями торгівлі на Шпаковому шляху, туристичні маршрути, встановити банери з інформацією про ОТГ.
- Розвивати співробітництво з потенційними партнерами у вказаних сферах.

ІНДИКАТОРИ:

- Кількість підготовлених стратегічних документів у сфері туризму.
- Кількість туристично-ярмарково-виставкових подій.
- Кількість учасників культурно-масових та спортивних заходів.
- Зростання доходів мешканців завдяки започаткуванню діяльності пов'язаної з обслуговуванням туризму (агротуристичні господарства, гастрономічна діяльність, сфера послуг).

СФЕРА 5. Вдосконалення надання публічних послуг та розвиток інфраструктури. Забезпечення цивільного захисту населення Маловисківської ОТГ

Операційна ціль 1. Вдосконалення пропозицій публічних послуг (виконавчі органи місцевого самоврядування, школи, заклади культури, правовий захист, соціальний захист та захист у випадку надзвичайних ситуацій) за допомогою значного зростання вимог до працюючих кадрів та працевлаштування нових фахівців.

Ключовим фактором задоволення потреб мешканців від діяльності місцевої влади є елемент безпосереднього обслуговування в сфері поточних справ, які вони вирішують у виконавчих органах. Загальноприйнятим розв'язанням є створення Центру Надання Адміністративних Послуг. Це модельний приклад розбудови іміджу установи приязної до мешканців, де в одному приміщенні можна вирішити всі справи, які перебувають у компетенції влади громади. Офіс ЦНАПу повинен виконувати як психологічну функцію (створювати враження відкритості і доброзичливості зі сторони працівників, а не замкнутої і бюрократичної структури) так і бути раціональним (піклування про оптимальне використання потенціалу працівників та наявної інфраструктури). У Центрі Надання Адміністративних Послуг повинні працювати досвідчені службовці, які досконало знають і орієнтуються у завданнях і компетенціях влади громади. Завданням влади громади є усвідомлення службовцям і мешканцям, що праця при безпосередньому обслуговуванні жителів є важливою і свідчить про відзначення такого службовця, а не трактується як покарання працівника.

Наступним елементом після створенню ЦНАПу має бути розробка каталогу всіх адміністративних послуг, що надають виконавчі органи громади. Це дозволить мешканцям ознайомитись із сукупністю завдань, реалізованих владою громади та детальними вимогами і правилами, що стосуються вирішення конкретної справи. На практиці виконавчі органи

повинні опрацювати детальні Інформаційні карти послуг, як у паперовій, так і електронній формах, розмістити їх на офіційному сайті громади. Опис такої Інформаційної картки послуги повинен зокрема містити: назву послуги, законодавчу підставу, спосіб і термін вирішення справи, порядок оскарження, контактні дані відповідного структурного підрозділу, графік його роботи, у разі потреби - додаткову інформацію.

Також варто розглянути можливість забезпечити у рамках діяльності ЦНАПу надання правової допомоги дітям-сиротам, дітям позбавленим батьківського піклування, сім'ям та дітям, які опинились в складних життєвих обставинах. Такі консультації можуть надавати як юристи, які є працівниками виконавчих органів міської ради, так і громадські активісти, волонтери, представники громадських організацій, які мають відповідні кваліфікації та авторитет. У цій сфері варто розпочати діалог з представниками громадського сектору.

Необхідно також реалізовувати комплексні заходи в напрямку заохочення активних, освічених та молодих мешканців громади до роботи в органах місцевого самоврядування. У даному напрямку варто співпрацювати з місцевими громадськими організаціями, волонтерами, активістами. При формуванні кадрового резерву виконавчих органів міської влади, варто враховувати такі необхідні риси претендентів як: високі професійні кваліфікації, ініціативність і творчий підхід до виконання службових обов'язків, нетолерування корупційних проявів. Доволі ефективним механізмом у виборі потенційних майбутніх працівників місцевого самоврядування є заохочення молоді до співпраці на волонтерських засадах. У разі позитивного досвіду та оцінки — такі особи можуть мати переваги при оголошенні чергового конкурсу на вакантні посади.

Влада громади повинна звернути особливу увагу директорів шкіл, вимагаючи від них запровадження менеджерської моделі управління та вимагати від вчителів якнайбільшого заангажування і підвищення своїх кваліфікацій. Варто запрошувати до роботи молодих вчителів, будуючи педагогічні колективи у яких досвід поєднувався би з молодістю і запалом.

Необхідно також збільшити справжнє заангажування батьків в проблеми школи. Варто дивитись на батьків як на осіб, які відповідають за благо і розвиток дітей, а не на таких, які виключно пасивно схвалюють пропозиції, що подає керівництво школи. Розвивати інститут Ради школи із залученням до розвитку закладу крім батьків представників громадськості.

Дані зауваження стосуються також працівників закладів культури (будинки культури, бібліотеки, клуби). Відповідний структурний підрозділ влади громади повинен спільно з закладами культури розробляти річні, квартальні і місячні плани роботи і стежити за їх виконанням працівниками культури.

Необхідно поширювати серед мешканців та самих працівників культури переконання, що у новій громаді всі ми є господарями, а кошти на культуру слід витратити розумно і доцільно. Відтак, не можна виправдовувати відсутності винахідливості, творчого підходу і заангажування. Заклади культури повинні бути центрами життя спільноти в громаді з подальшим перетворенням їх в центри активності громади.

Надзвичайно важливим напрямком діяльності виконавчих органів громади є здійснення контролю за виконанням, дотриманням вимог законодавства у сферах: благоустрою, поведінки з відходами, громадського порядку. У сфері громадського порядку, просторового ладу та чистоти варто посилити кадрами та повноваженнями відповідний структурний підрозділ виконавчих органів громади або розглянути можливість та доцільність створення на території Маловисківської міської об'єднаної територіальної громади муніципальної поліції, яка б стежила за дотриманням законодавства та притягувала б до відповідальності за порушеннями у цій сфері, здійснювала б профілактичні та контролюючі функції.

Також з метою підвищення рівня безпеки, необхідно провести ряд заходів у сфері захисту населення Маловисківської міської об'єднаної територіальної громади від потенційних загроз, зокрема, надзвичайних ситуацій. З цією метою варто розглянути

можливість створення місцевої пожежної охорони. У цій сфері варто ознайомитись з досвідом функціонування добровільних загонів пожежної охорони, які функціонують у багатьох країнах ЄС, у тому числі в Польщі. Розробку і реалізацію заходів у цій сфері варто координувати з органами державної влади, державної пожежної охорони. Крім того, необхідно здійснити інвентаризацію, вирішення питань щодо власності, а по тому - модернізацію відповідної протипожежної інфраструктури.

У зв'язку з вищевказаним, влада громади повинна:

- Вибрати оптимальну локалізацію на території громади для створення ЦНАПу.
- Створити ЦНАП і забезпечити його необхідним офісним і комп'ютерним устаткуванням.
- Провести відповідне навчання і підвищення кваліфікації працівників ЦНАПу, у разі необхідності - направити на навчання у відрядження до інших ОМС.
- Підготувати формуляри для дослідження рівня задоволеності мешканців.
- Проводити систематичні дослідження рівня задоволеності мешканців, - клієнтів ЦНАПу і здійснювати аналіз їх результатів.
- Провести інвентаризацію усіх послуг, що надаються виконавчими органами громади на основі аналізу законодавства.
- Підготувати Інформаційні картки послуг, розмістити їх на офіційному сайті громади та роздруковувати примірники, які будуть в розпорядженні ЦНАПу.
- Здійснювати циклічний перегляд актуальності Інформаційних карток послуг.
- Забезпечити надання правової допомоги дітям-сиротам, дітям позбавленим батьківського піклування, сім'ям та дітям, які опинились в складних життєвих обставинах.
- Розробити програму щодо заохочення молоді до роботи у виконавчих органах та установах, підпорядкованих місцевому самоврядуванню (формування кадрового резерву, праця на волонтерських засадах, стажування).
- Розробити комплексну систему підвищення кваліфікацій та оцінки результатів роботи працівників інституцій, що підпорядковані виконавчим органам громади (культура, освіта, соціальний захист).
- Створити місцеву пожежну охорону.
- Забезпечити функціонування системи оповіщення населення громади на випадок виникнення надзвичайних ситуацій.
- Привести в належний стан та взяти на утримання наявні і будувати нові споруди цивільного захисту населення.
- Вдосконалити стан протипожежної інфраструктури (гідранти, пірси, місця для забору води протипожежною технікою та ін.).

ІНДИКАТОРИ:

- Кількість службовців, які працюють у Центрі Надання Адміністративних Послуг.
- Кількість проведених навчань та підвищень кваліфікацій службовців.
- Відсоток мешканців, задоволених з роботи ЦНАПу.
- Кількість юридичних та інших консультацій, наданих дітям-сиротам, дітям позбавленим батьківського піклування, сім'ям та дітям, які опинились в складних життєвих обставинах.
- Кількість підготовлених Інформаційних карт послуг.
- Відсоток здійснених змін у Інформаційних картах послуг, що виникає з потреб актуалізації.
- Кількість нових працівників (стажерів, волонтерів) у виконавчих органах громади та підлеглих установах.
- Кількість осіб у виконавчих органах громади, які мають кваліфікації у сфері цивільного захисту населення та надзвичайних ситуацій.

- Створення структурного підрозділу у виконавчих органах Маловисківської громади з питань цивільного захисту населення та надзвичайних ситуацій.
- Проведення періодичних зустрічей у населених пунктах громади на теми цивільного захисту населення та дій у випадках надзвичайних ситуацій.
- Функціонування місцевої пожежної частини та необхідної протипожежної інфраструктури

Стратегічна ціль 2. Використання проектного досвіду для вдосконалення пропозицій публічних закладів і розвитку інфраструктури, а також - підтримка міжнародного співробітництва.

Важливим фактором оцінки роботи влади громади і її підтримки мешканцями є висока якість послуг, що надаються виконавчими органами та установами, що підпорядковані громаді - такими як школи, заклади культури. Важливо, щоб пропозиції публічних послуг відповідали потребам і очікуванням мешканців. З цією метою влада громади повинна періодично здійснювати моніторинг якості життя мешканців та виробити механізми постійної співпраці з мешканцями. Слід змінити також підхід до управління публічними послугами з адміністративно-статичного на підхід, що відповідає принципам управління проектами. На практиці це означає дослідження потреб і проблем громадян, залучення мешканців до процесу прийняття рішень (зокрема, це стосується створення можливостей для мешканців подавати свої ініціативи, які сприятимуть підвищенню якості життя), визначення цілей управління публічними послугами та оцінювання результатів.

Важливим для нової громади є також розвиток міжнародного співробітництва з іншими органами місцевого самоврядуваннями, установами культури, освіти і т.д. Громада повинна також підтримувати місцевих підприємців і місцеві громадські організації у розвитку співпраці з закордонними партнерськими інституціями з метою обміну досвідом і реалізації спільних проектів.

Щоб досягти вищевказане, влада громади повинна:

- Опрацювати принципи дослідження якості життя мешканців.
- Опрацювати партиципаційні механізми, які дозволять залучати мешканців до розбудови пропозицій публічних послуг.
- Підтримувати підприємців, підпорядковані установи та громадські організації в розвитку міжнародного співробітництва.

ІНДИКАТОРИ:

- Кількість мешканців, охоплених дослідженням якості життя.
- Кількість громадських зустрічей.
- Кількість започаткованих міжнародних партнерств.
- Кількість прийнятих нормативно-правових актів органом влади, які ініційовані активними мешканцями громади.

Операційна ціль 3. Виконання необхідних інфраструктурних інвестицій (модернізація водопровідно-каналізаційної мережі, очисних споруд, ремонт і модернізація доріг; значні інвестиції в громадських будівлях).

Важливою проблемою і одночасно бар'єром у розвитку громади є недостатня якість дорожньої та водопровідно-каналізаційної мережі. Великою проблемою у цій сфері є нестача інвестицій інфраструктурного характеру.

З цією метою влада громади повинна:

- Здійснити інвентаризацію стану доріг, стану будівель установ, мереж і водопровідно-каналізаційного устаткування.
- Виконати пріоритетність інвестицій і ремонтно-будівельних робіт.
- Закупити устаткування для ремонту дорожнього покриття.
- Здійснити перегляд відповідності кадрів у профільних структурних підрозділах і, можливо, посилити колектив фахівцями у сфері профільного законодавства і тендерних процедур.

- Розробити і затвердити антикорупційні регуляції, проводити освітньо-навчальні заходи для відповідних працівників і вимагати їх дотримання.

ІНДИКАТОРИ:

- Кількість кілометрів на яких виконано капітальний та поточний ремонт доріг.
- Кількість кілометрів доріг на яких зроблено ґрунтовний ремонт.
- Обсяг інвестицій у сфері охорони навколишнього середовища.
- Кількість ремонтів і інвестицій у сфері водопровідно-каналізаційної мережі.
- Кількість нових працівників з необхідними кваліфікаціями.
- Кількість працівників, які пройшли навчання у сфері антикорупційних регуляцій.

РОЗДІЛ VI ДОСТУПНІ ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ ПРОЕКТІВ

Зарубіжні джерела

Європейські джерела розвитку

Генеральний Директорат Європейської Комісії з розвитку та співпраці (DG DEVCO)

DG DEVCO відповідальний за розробку європейського міжнародного співробітництва і політики у сфері розвитку в усьому світі. У рамках своєї діяльності, інституція співпрацює з країнами, що розвиваються, підтримуючи їх у задоволенні їхніх потреб під час трансформації.

Діяльність Генерального Директорату визначається фінансовими інструментами, які враховують також потреби країн, що не є членами ЄС.

На період 2014-2020 передбачено 9 інструментів, які зосереджуються на зовнішньому співробітництві і внутрішній допомозі.

тематичні інструменти:

- Європейський Інструмент з питань Демократії і Прав Людини (EIDHR)
- Інструмент для забезпечення стабільності та миру (IcSP), Інструмент Партнерства (PI)
- Інструмент співробітництва Європейської Комісії з питань ядерної та радіаційної безпеки (INSC);

географічні інструменти:

- Інструмент Фінансування Співробітництва для Розвитку (DCI)
- Європейський Фонд Розвитку (EDF)
- Інструмент Передвступної Допомоги (IPA II)
- Європейський Інструмент Сусідства (ENI)

Вищевказані інструменти реалізуються при допомозі різних програм, у тому числі в рамках щорічних грантових програм.

Тематична сфера:

- сталий економічний, суспільний і екологічний розвиток,
- демократія, ефективне управління та дотримання прав людини.

Європейський Інструмент Сусідства (ENI) на 2014-2020 роки.

Даний інструмент був утворений з метою реалізації Європейської Політики Сусідства, яка раніше ґрунтувалась на Європейському Інструменті Сусідства і Партнерства (ENPI), започаткованому в 2007 році.

Європейська політика сусідства (ЄПС) є частиною зовнішньої політики Європейського Союзу і стосується розвитку взаємовідносин і зближення Європи з її сусідами для їх взаємної вигоди, і в їхніх спільних інтересах. Політика була розроблена після розширення ЄС у 2004 році, коли 10 нових країн приєдналися до ЄС.

Стратегічні цілі інструменту це: підтримка демократичних перетворень, в тому числі децентралізації, популяризація прав людини, збалансованого суспільно-економічного і екологічного розвитку, реалізація спільної політики та інтересів.

Потенційними подавачами проектних пропозицій можуть бути громадські організації та органи місцевого самоврядування.

Інструмент фінансує діяльність у різних сферах, у тому числі:

- підтримка малого підприємництва,
- суспільна партиципація,
- виклики у сфері кліматичних змін,
- підвищення мобільності населення,
- енергетичне співробітництво,
- популяризація ідеї рівності статей,
- поступова економічна інтеграція,

- міжлюдські контакти,
- транспорт,
- молодь і працевлаштування.

Інвестиційний Фонд Сусідства (NIF)

Інвестиційний Фонд Сусідства (NIF), офіційно введений в дію у 2008 році. Це механізм, направлений на мобілізацію додаткових коштів з метою фінансування капіталомістких інфраструктурних проектів у партнерських країнах ЄС, які включені до Європейської Політики Сусідства (ENP), в тому числі в Україні.

Щоб скористатися дофінансуванням Фонду, відповідні Європейські Фінансові Інституції повинні опрацювати проект, а у випадку двостороннього співробітництва - проект повинен бути створений у співпраці з державою-членом та представництвом ЄС в даній країні.

Відповідні Європейські Фінансові Інституції:

- European Investment Bank (EIB)
- European Bank for Reconstruction and Development (EBRD)
- Council of Europe Development Bank (CEB)
- Nordic Investment Bank (NIB)
- Agence Française de Développement (AFD)
- Kreditanstalt für Wiederaufbau (KfW)
- Oesterreichische Entwicklungsbank AG (OeEB)
- Società Italiana per le Imprese all'Estero (SIMEST)
- Sociedade para o Financiamento do Desenvolvimento (SOFID)
- Agencia Española de Cooperación Internacional para el Desarrollo (AECID)

Дофінансування відбувається у наступних сферах:

- транспорт,
- енергетика,
- навколишнє середовище,
- суспільний розвиток,
- приватний сектор.

Німецьке Товариство Міжнародного Співробітництва (GIZ)

Від імені Федеративного Уряду Німеччини GIZ підтримує процес реформ в Україні з 1993 року. Діє з уповноваження чотирьох міністерств Федеративної Республіки Німеччини, Європейського Союзу та Британського Департаменту Міжнародного Розвитку (DFID). Організація циклічно оголошує набори проектних пропозицій.

На отримання дофінансування можуть подавати проектні пропозиції публічні, громадські і приватні інституції, об'єднання і торгові палати, міжнародні інституції у наступних сферах:

- інфраструктура,
- безпека, відбудова, мир,
- суспільний розвиток.

GIZ виконує роль оператора підтримки від Євросоюзу для України у рамках програми U-LEAD.

Швейцарська Агенція з Розвитку і Співробітництва (SDC)

SDC є швейцарською міжнародною агенцією у рамках Федерального Департаменту Закордонних Справ (FDFA). У співробітництві з іншими федеральними установами, Агенція відповідає за загальну координацію діяльності в сфері розвитку і співробітництва зі Східною Європою, в тому числі з Україною.

Проектні пропозиції до Агенції можуть подавати державні установи, організації приватного сектора, мільтилатеральні організації, громадські організації, дослідні установи.

У рамках Швейцарської Стратегії Співробітництва з Україною на 2015-2018 роки, діяльність буде направлена на:

- управління і будівництва миру,
- охорону здоров'я,
- збалансоване управління енергією,
- місцевий розвиток,
- збалансований економічний розвиток.

Фонд Сприяння Демократії Посольства США - програма малих грантів

Фонд Сприяння Демократії підтримує ініціативи у сфері демократичних перетворень та формування громадянського суспільства в Україні. Максимальна вартість проекту становить 24 000 USD, середній розмір - від 5 000 до 15 000 USD.

Проекти на дофінансування приймаються постійно.

Потенційними авторами проектів можуть бути українські громадські організації.

Проектні пропозиції повинні відповідати одному або декільком тематичним пріоритетам Фонду:

- економічні реформи: сприяння інноваціям, розвиток культури підприємництва, встановлення рівності статей в Україні. Виховання поваги до інтелектуальної власності та захист прав інтелектуальної власності в Україні; покращення бізнес-клімату і підтримка розвитку малих і середніх підприємств; підвищення енергетичної ефективності на споживчому рівні та у комунальному господарстві.

- антикорупційні програми і прозорість органів влади: популяризація системи е-врядування на місцевому рівні; регуляторна політика з метою зменшення можливостей використання корупційних схем,

- антипропаганда: реалізація проектів у сфері боротьби з дезінформацією,

- допомога внутрішньо переміщеним особам (ВПО): освітні та освітньо-пропагандистські програми в громадах в усій Україні, у яких проживають ВПО. Програми мають на меті інформування ВПО про їхні права, що стосуються в т. ч.: проживання, роботи, освіти, участі у виборах тощо.

- допомога ветеранам: реалізація проектів у сфері надання юридичних послуг та юридичної освіти ветеранів, а також захист інтересів ветеранів, які повернулися із зони бойових дій.

Агентство Сполучених Штатів Америки з Міжнародного Розвитку (USAID)

Головною метою Агентства є підтримка країн в процесі демократизації і створення механізмів ринкової економіки. Місія зосереджена на таких напрямках, як вдосконалення сфери діяльності органів адміністрації, економічний розвиток і соціальна допомога.

Подавачами проектних заявок можуть бути публічні, приватні інституції, громадські організації.

USAID підтримує широку гамму ініціатив, в т. ч.:

- демократія, права людини і функціонування органів адміністрації,
- охорона здоров'я,
- сільське господарство
- економічний розвиток,
- охорона навколишнього середовища і протидія змінам клімату,
- розвиток науки і технологій.

Національний Фонд підтримки Демократії (NED)

Діяльність цієї приватної некомерційної організації спрямована на розвиток і зміцнення демократії. Фонд надає гранти на підтримку громадських організацій, які працюють над впровадженням демократичних механізмів у понад 90 країнах. Сума дофінансування від Фонду залежить від сфери проекту, але в середньому вона становить близько 50 000 USD на 12 місяців реалізації проекту.

Подавачами проектних пропозицій можуть бути виключно громадські організації та незалежні ЗМІ.

Тематична сфера охоплює:

- розвиток і захист прав людини,
- підтримка свободи інформації та незалежних ЗМІ,
- зміцнення демократії,
- забезпечення відповідальності і прозорості публічного життя,
- підтримка громадських організацій,
- підтримка демократичних процесів у політиці,
- підтримка громадянської освіти,
- вдосконалення вирішення конфліктів демократичними методами,
- підтримка свободи об'єднань,
- підтримка глобальної ринкової економіки.

Фонд “Монсанто”

Фонд “Монсанто” є філантропічним відділенням компанії Монсанто, що працює на благо покращення якості життя спільнот у всьому світі. Мінімальна сума наданого дофінансування становить 25 000 USD. Фонд приймає міжнародні проектні пропозиції двічі на рік. Перший термін триває від 1 січня до 28 лютого, а другий - від 1 липня до 31 серпня.

Дофінансування надається благодійним організаціям, зареєстрованим в США і працюючим в інших країнах, місцевим благодійним організаціям, урядовим інституціям, приватним школам і лікарням, які підтримують мешканців у скрутній економічній ситуації.

Фонд Монсанто приймає проектні пропозиції для надання фінансової підтримки за межами США у наступних сферах:

- всебічна підтримка освітніх процесів і культури читання за посередництвом впровадження підготовчих програм, розвиток бібліотек на сільських територіях,
- задоволення потреб громад за посередництвом підтримки громадських організацій, що працюють у сфері безпеки продовольства, санітарних умов, доступу до чистої води, громадської безпеки і різноманітних інших місцевих потреб.

Канадські джерела для розвитку

Програма Співробітництва для Розвитку Міністерства Закордонних Справ і Торгівлі Канади

У 2014 році Україна увійшла до фокусної групи Міністерства Закордонних Справ і Торгівлі Канади. Метою канадської програми міжнародного розвитку в Україні є підтримка економічного розвитку при одночасному зміцненні демократії. Фінансування повинне відбуватися через систему набору заявок, у яких визначаються суб'єкти, що можуть звертатись за отриманням коштів.

Програма передбачує підтримку малих і середніх підприємств в Україні.

Набір відкритий для організації з Канади, які тісно співпрацюють з представниками української діаспори.

Підтримуються проекти, що стосуються всебічного розвитку малих і середніх підприємств в Україні.

Польські джерела для розвитку

Міністерство Закордонних Справ Республіки Польща - Польська Допомога

Метою польської співпраці у сфері розвитку є створення умов для збалансованого розвитку у партнерських країнах, в тому числі в Україні, зокрема, за посередництвом поширення ідей та консолідації демократії, підтримки розбудови сучасних і ефективних державних інституцій, реалізації заходів з метою зниження рівня бідності, покращання стану здоров'я мешканців та підвищення рівня освіти та професійних кваліфікацій.

Варто було б, щоб інформація про можливості отримання такого типу фінансування була передана місцевим громадським організаціям, освітнім установам і місцевим підприємцям з метою започаткування співпраці з польськими інституціями, що можуть подавати проектні пропозиції для реалізації спільних проектів.

Фонд Міжнародної Солідарності

Фонд Міжнародної Солідарності є адміністратором програми “Підтримка Демократії”, що фінансується у рамках Програми Польської Співпраці для Розвитку Міністерства Закордонних Справ РП. У рамках програми реалізуються проекти польських громадських організацій, які реалізуються у співробітництві з місцевими партнерами з України, спільні ініціативи на благо підтримки демократичних змін, розвитку партиципації і громадянського суспільства. Було б надзвичайно важливо, щоб громада передала інформацію про цього виду фінансування місцевим громадським організаціям з метою започаткування співпраці з польськими громадськими організаціями.

Вітчизняні джерела

Крім зовнішніх грантів фінансова реалізація даної Стратегії буде ґрунтуватись на внутрішньому фінансуванні, в т. ч. з ресурсів:

- Державного Фонду Регіонального Розвитку,
- публічних коштів, цільових, бюджетних центральних програм органів виконавчої влади, що будуть спрямовані на розвиток різних сфер у регіонах,
- субвенцій, трансферів з державного бюджету до місцевих бюджетів,
- власних ресурсів самоврядування,
- ресурсів інвесторів, власних коштів, зареєстрованих в громаді суб'єктів господарювання.

Державний Фонд Регіонального Розвитку був утворений при Міністерстві регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України і фінансується з держбюджету.

Міжнародний Фонд "Відродження"

Місією Міжнародного Фонду "Відродження" є фінансова і організаційна підтримка формування демократичного громадянського суспільства в Україні за посередництвом популяризації вагомих для його розвитку суспільних ініціатив.

У даному документі вказані лише деякі джерела фінансування проектів, що сприятимуть реалізації Стратегії. Влада і працівники виконавчих органів громади повинні у поточному режимі шукати і аналізувати можливості фінансування проектів, які будуть з'являться, для підготовки і подачі власних проектних пропозицій.

У Стратегії вказані програми до яких можуть подавати проектні пропозиції як органи влади громади, так і громадські організації, що діють на її території. Досягнення ефекту синергії, що проявляється у міжсекторній співпраці, буде підтвердженням солідарної відповідальності всіх установ і осіб за розвиток громади.

РОЗДІЛ VII ЕВАЛЮАЦІЯ І МОНІТОРИНГ

Моніторинг Стратегії буде полягати на поточному і систематичному зборі кількісних і якісних даних у сфері реалізації прийнятих рішень. Моніторинг матиме характер, як предметний, так і фінансовий.

Евалюація Стратегії буде проходити на основі наступних критеріїв:

- **влучність** - критерій, що дозволяє оцінити якою мірою прийняті рішення виявились ефективні з точки зору розвитку громади і покращення якості життя мешканців,
- **ефективність** - критерій, що дозволяє оцінити співвідношення інвестованих фінансових ресурсів у порівнянні до досягнутих результатів,
- **дієвість** - критерій, що дозволяє оцінити ступінь досягнення закладених показників,
- **корисність** - критерій, що дозволяє оцінити зміни, які відбулись завдяки впровадженню окремих рішень, прийнятих в стратегії,
- **стійкість** - критерій, що дозволяє оцінити довготривалість впроваджених змін.

Евалюація стратегії буде охоплювати наступні етапи :

- **структуризація** - підготовка дослідних інструментів, визначення переліку ключових питань,
- **спостереження** - збір даних, які потім будуть аналізуватись,
- **аналіз** - інтерпретація зібраних даних,
- **оцінка** - оцінка результатів впроваджених змін.

Влада громади буде здійснювати циклічну (кожні два роки) евалюацію документу Стратегії, метою якої буде:

- **перевірка:** чи реалізовані громадою рішення, що випливають з документу Стратегії, приносять очікувані результати,
- **верифікація:** чи норми Стратегії зберігають свою актуальність у змінній суспільно-політично-економічній реальності,
- **прийняття рішень:** чи документ Стратегії не вимагає актуалізації.

У виконавчих органах громади буде створено робочу групу з питань моніторингу процесу впровадження Стратегії розвитку, яка у 2019, 2021, 2023 і 2025 роках готуватиме звіт щодо часткової і кінцевої евалюації. Результати кінцевої евалюації, проведеної у 2025 році, будуть підставою для розробки основ нового стратегічного документу.

У роботі групи з питань моніторингу її члени можуть використовувати відому методику стратегічного аналізу (SWOT), використовувати інформацію від територіальної громади у сфері зручностей, що відчуються мешканцями та виникають від реалізації Стратегії розвитку.